

2. Байдашева Э.М. Понятие индивидуального стиля в психологии. Актуальные проблемы гуманитарных и естественных наук. 2012. № 2. С. 266–272.

3. Чуніхіна М.В. Адаптаційний і компенсаторний смисл індивідуального стилю. Наукові студії із соціальної та політичної психології. К., 2013. Вип. 32 (35). С. 140–151.

4. Allport G.W. Personality: A psychological interpretation. N.Y.: Holt, 1937.

*Науковий керівник: О.В. Лебідь, д-р пед. наук, доц.*

**О.В. Лебідь**  
*доктор педагогічних наук, доцент,  
професор кафедри педагогіки та психології  
Університет імені Альфреда Нобеля, м. Дніпро, Україна*

## **ПСИХОЛОГІЧНІ АСПЕКТИ ІНДИВІДУАЛЬНОГО СТИЛЮ ПРОФЕСІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ВИКЛАДАЧА ЗАКЛАДУ ВИЩОЇ ОСВІТИ**

Актуальність проблеми індивідуального стилю професійної діяльності майбутніх викладачів закладів вищої освіти останнім часом істотно зросла у зв'язку з модернізацією сучасної системи вищої освіти, яка полягає у підготовці майбутнього викладача, здатного до вирішення актуальних проблем у галузі вищої професійної освіти, зокрема засобами педагогічної, науково-дослідної, проектної, методичної, управлінської та культурно-просвітницької діяльності; творчого використання здобутих знань у професійній діяльності.

Питання індивідуального стилю професійної діяльності по-різному досліджувалось як у вітчизняних, так і в зарубіжних роботах. Водночас необхідно зазначити, що означена проблема інтенсивніше проводилась у психологічній сфері (А. Адлер, Є. Ільїн, Є. Клімов, А. Маркова, В. Сластьонін та інші). Проте ще недостатньо досліджено проблеми сутності, структури, особливостей формування індивідуального стилю професійної діяльності майбутнього викладача закладу вищої освіти. Дослідження цих проблем становлять не лише теоретичний, а й практичний інтерес, сприяючи розвитку технологій формування індивідуального стилю професійної діяльності майбутніх викладачів закладів вищої освіти.

Почнемо з визначення базового поняття «індивідуальний стиль діяльності». Так, І. Цар визначає цю дефініцію як «урахування своїх індивідуальних особливостей при виборі тих чи інших засобів і

прийомів педагогічної діяльності» [4]. У свою чергу, індивідуальний стиль діяльності викладача є системою гармонізації особистістю своєї індивідуальності з умовами життєдіяльності, система засобів самореалізації особистості в життєдіяльності, що визначає початок творчості та результат творчої діяльності [3]. Отже, презентуємо робоче означення дефініції «індивідуальний стиль професійної діяльності викладача закладу вищої освіти»: система стійких способів та прийомів здійснення професійної діяльності, які характеризують індивідуальну манеру виконання професійної діяльності викладачем закладу вищої освіти. Дана система повинна бути усвідомлюваною, тому що саме ця умова дозволяє фахівцеві через саморозкриття, саморозуміння приймати себе таким, яким він є (зі своїми задатками, здібностями, талантами), готового до постійно змінюваних умов навколишньої дійсності, а також до спрямування власних професійних якостей, вмінь і навичок на досягнення ефективних результатів в професійній діяльності.

Цікавим для нашого дослідження є думки А. Маркової щодо ефективного індивідуального стилю професійної діяльності викладача. Вчена стверджує, що «індивідуальний стиль діяльності визначається природними, вродженими особливостями людини і якостями особистості набутими за життя, які виникають під час взаємодії людини з предметним і соціальним середовищем. Ефективний індивідуальний стиль забезпечує найбільший результат при мінімальних затратах часу і сил. Формування власного стилю з урахування, насамперед, властивостей самої особистості, а також специфіки вимог діяльності сприяє підвищенню продуктивності праці» [1].

Аналіз наукових джерел щодо проблематики формування індивідуального стилю професійної діяльності особистості засвідчив, що цей процес обумовлюється багатьма психологічними чинниками: морфофункціональними особливостями, нейродинамічними особливостями, вольовими якостями, здібностями, властивостями темпераменту, стійкістю до несприятливих станів тощо.

Спираючись на наукові доробки В. Мерліна [2], нами виділено дві основні складові індивідуального стилю професійної діяльності викладача закладу вищої освіти: його фізіологічну базу (типологічні властивості нервової системи й особливості темпераменту) та психологічні механізми, в структуру яких входять способи професійної діяльності, що виробляються викладачем закладу освіти відповідно до її вимог, а також індивідуальними особливостями суб'єкта діяльності, які обумовлені його загальними здібностями.

Крім того, наша авторська позиція полягає в тому, що професійна діяльність викладача закладу вищої освіти

характеризується певним стилем, який визначається специфікою діяльності та індивідуально-психологічними особливостями її суб'єкта (темперамент, характері реакцій на ті або інші професійні ситуації, вибір педагогічних технологій, стиль міжособистісної взаємодії, реагування на дії, на вчинки студентів, використанні різних видів заохочень, покарань, засобів психолого-педагогічного впливу на студентів.

Підсумовуючи, зауважуємо, що індивідуальний стиль викладача закладу вищої освіти проявляються у різних умовах професійної діяльності та зумовлений специфікою самої діяльності й індивідуально-психологічними особливостями викладача. Результативність навчального процесу в значній мірі залежить від індивідуального стилю викладача, що визначає характер відносин зі студентами, колегами, керівництвом.

#### **Список використаних джерел**

1. Маркова А.К. Психология профессионализма / А.К. Маркова. – М., 1996. – 308 с.
2. Мерлин В.С. Очерки интегрального исследования индивидуальности. М.: Мысль, 1986. 256 с.
3. Рослякова Н.И. Индивидуальный стиль педагогической деятельности как фактор развития профессиональной индивидуальности будущего педагога. Вестник Адыгейского государственного университета. 2008. № 5. С. 72–75.
4. Цар І. Теоретичні передумови формування індивідуального стилю професійної діяльності вчителя-гуманітарія. Проблеми підготовки сучасного вчителя. 2014. № 10 (Ч. 1). С. 219–225.

**С.О. Литвинов**

*Університет імені Альфреда Нобеля, м. Дніпро, Україна*

#### **ВПЛИВ ПРОФЕСІЙНОЇ ПЕДАГОГІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ НА РОЗВИТОК СИНДРОМУ «ПРОФЕСІЙНОГО ВИГОРАННЯ»**

Людина більшу частину життя займається трудовою, зокрема, професійною діяльністю. Особливості й умови цієї діяльності є важливим фактором розвитку її особистості. На сьогоднішній день проблема професійного розвитку розкрита у роботах як зарубіжних так і вітчизняних психологів: Н.В. Гришина, Е.Ф. Зеєр, Н.В. Самоукіна, Е.Е. Симанюк, С.О. Клімов та ін. Одним з важливих аспектів даної проблеми є питання про зміни особистості майбутнього фахівця в процесі здійснення педагогічної діяльності.